

Skolenes landsforbund

Skuvllaid riikkalihttu njuolggadusat

Jahkečoahkináigodat 2017 - 2021

SISDOALLU

1. Kap.

Skuvllaid riikkalihttu obbalaš njuolggadusat,	
Searvvi organisašuvdnalađđasat ja miellahtut	5
§ 1 Obbalaččat njuolggadusaid birra	5
§ 2 Njuolggadusaid dulkon ja nákkuid mearrideapmi	5
§ 3 Searvvi doaibmasuorgi	5
§ 4 Skuvllaid riikkalihttu organisašuvdnalađđasat	5
§ 5 Ulbmil	5
§ 6 Sierraorganisašuvnnat	6
§ 7 Miellahttuvuohta	6
§ 8 Luohttámušolbmuid ja bargiid jávohisvuodageasku	7
§ 9 Sohkebeallerren	7
§10 Váldokantuvra, fitnodattevdnen ja hálddašeapmi	7
§11 Rehketoallu, revišuvdna ja dárkkistalávdegoddi	8
§12 Miellahttomáksu Skuvllaid riikkalihttui	8
§13 Tariffagáibádusat ja tariffadivvumat	9
§14 Tariffaevttohusaid jienasteapmi	9
§15 Bargoheaitta	9
§16 Doarjja barogheaitaga vuolde	10
§17 Gižžofoanda	10
§18 Vuodđojienasteapmi	10

2. Kap.

Lihtu guovddáš orgánanat main lea mearridanvárd	10
§19 Riikkačoahkkin	10
§20 Riikkačoahkkima stivreosuorgi	11
§21 Eahpedábálaš riikkačoahkkin	12
§22 Riikkastivra	12
§23 Riikkastivrra stivreosuorgi	12
§24 Lihtostivra	13
§25 Lihtostivrra stivreosuorgi	13

3. Kap.

Báikkálaš organisašuvdnalađđasiid njuolggadusat	14
Fylkkaserviid njuolggadusaid	14
§26 Ásaheapmi	14
§27 Barggut	14
§28 Miellahttomáksu ja ekonomijja	14
§29 Ovddastusgoddečoahkkin	14
§30 Eahpedábálaš ovddastusgoddečoahkkin	14
§31 Fylkkastivra	15
§32 Fylkkaserviid heaittiheapmi	15

Serviid njuolggadusat	15
§33 Ásaheapmi	15
§34 Doaimmat	15
§35 Miellahttomáksu ja ekonomijja	15
§36 Jahkečoahkkin	15
§37 Eahpedábálaš jahkečoahkkin	16
§38 Miellahttočoahkkin	16
§39 Searvvi stivra	16
§40 Searvvi heaittiheapmi	16

Klubbaid njuolggadusat	16
-------------------------------------	-----------

§41 Klubba ásaheapmi	16
§42 Doaimmat	16
§43 Ekonomijja.....	16
§44 Jahkečoahkkin	16
§45 Eahpedábálaš jahkečoahkkin	16
§46 Miellahtočoahkkin	17
§47 Klubbastivra	17
§48 Heaittiheapmi	17

4. Kap.

Fágabláđđi, lávdegottit ja ruovttusiiddut	17
§49 Fágabláđđi, ruovttusiiddut ja sosiála mediat	17
§50 Šiehtadallanlávdegoddi	17
§51 Organisašuvdnalávdegoddi	17
§52 Oahpahuspolitihkalaš lávdegoddi	17
§53 Penšuvdnalávdegoddi	18

5. Kap.

Njuolggadusat	18
----------------------------	-----------

1. Kap.

Skolenes landsforbund, Skuvllaid riikkalihttu, lihtu organisašuvdnalađđasiid ja miellahtuid obbalaš njuolggadusaid

§ 1 Obbalaččat njuolggadusaid birra

Skuvllaid riikkalihttu riikkačoahkkin lea mearridan daid njuolggadusaid 2017:s.

A - Heaittiheapmi - rievdadeapmi

Njuolggadusaid sáhtá dušše Skuvllaid riikkalihttu riikkačoahkkin mearrádusa vuodul heaittihit dahje rievdadit.

B - Sierranjuolggadusat

Jus okta organisašuvdnalađas gávnnaha dárbbalažžan, de sáhtá dat mearridit lasáhusa daidda njuolggadusaide iežas doibmii. Lihttostivra/riikkastivra galgá dohkkehit daid.

§ 2 Njuolggadusaid dulkon ja nákkuid mearrideapmi

Daid njuolggadusaid dulkoma ja nákkuid čadnon njuolggadusaide ii sáhte geahččalit siviila duopmo-stuoluin. Daid mearrida lihttostivra ja váidinriekti lea riikkastivrii.

Organisašuvnnaš nággogažaldagat mat eai leat njuolga čovdojuvvon njuolggadusain mearriduvvojit seamma láhkái.

§ 3 Lihtu doaibmansuorgi

Skuvllaid riikkalihttu, mii lea ovttahttojuvvon Riikkaorganisašuvnnain Norggas (LO:in), lea riikkaviidosaš ovttaš mii organisere bargiid, studeanttaid, oahppo-, oahpahus- ja bajásšaddansuorggis, ja ealáhahkii báhcán olbmuid mat leat leamaš bargoeallimis.

§ 4 Skuvllaid riikkalihttu organisašuvdnalađđasat

Lihtu organisašuvdnalađđasat leat:

1. Riikkačoahkkin
2. Riikkastivra
3. Lihttostivra
4. Fylkkasearvvit
5. Searvvit
6. Klubbat
7. Fásta lávdegottit
 - Organisašuvdnalávdegoddi
 - Oahppopolitiikalaš lávdegoddi
 - Penšuvdnalávdegoddi

Dasa lassin sáhttet lihtus leat guovddáš ja báikkálaš ad hoc-lávdegottit jus lea dárbu.

§ 5 Ulbmil

Skuvllaid riikkalihttu ulbmil lea:

- Organiseret miellahtuid lihtu doaibmasuorggi siskkobealde ja ásahit fylkkaserviid, serviid, klubbaid ja lávdegottiid.
- Dáhkidit ja buoridit miellahtuid bálká-, bargo- ja penšuvdnaeavttuid.
- Veahkehit miellahtuid virgádettiin, eretcealkkedettiin ja nákkuin bálká- ja bargodilis.
- Sihkkarastit miellahtuide duohta mielráđđenrievtti ja váikkuheami bargodilláseaset.
- Áicat ahte dat fylkkasearvvit, searvvit, klubbat ja lávdegotti mat leat searvvis jođihuvvojit oktasaš njuolggadusaid mielde, vai solidáralaš ovttašdoaibman gaskal fylkkaserviid, serviid, klubbaid lávdegottiid buvttiha soabalašvuoda ja fámu bargui ovddidit miellahtuid fágalaš, sosiálalaš ja kultuvrralaš beroštumiid.
- Áŋgiruššat ahte fágaorganisašuvdna álo lea friddja ja sorjjasmeahtun.
- Áŋgiruššat oahppovuogádaga mas On:a olmmošvuogáduvuođajulggáštus mii ilmmat 1948:s lea guoddi árvovuoddu, ja man mihttomearri lea servodat man dovdomearkkat leat dásseárvu, oktasašárvu ja solidaritehta gaskal olbmuid ja olmmošjoavkkuid sihke nátionála ja internasjonála dásis.

§ 6 Sierraorganisašuvnnat jna.

Eai galgga áсахuvvut sierraorganisašuvnnat, seallat, joavkkut dahje akšuvdnalávdegottit mat ángiruššet fámuhttit daid dábálaš áсахuvvon ja válljejuvvon áсахusaid lihtu siskkobealde dahje ovddit ulbmiliid mat eai leat lihttui gullevaččat.

§ 7 Miellahttuvuohta

A - Miellahtuid sisaváldin

1. Buot bálkávuostáiváldit geain lea váldovirgi doaibmasuorggi siskkobealde mii maid § 3 mearrida ja studeanttat geat váldet oahpu dakkár váldovirgái, ja geat dohkkehit lihttu mearrádusaid, sáhttet šaddat lihttu miellahtun. Seamma guoská bargoohciide ođđa virggiide. Spiehkastagat leat: Olbmot geat leat fárus dahje ovddastit politihkalaš bellodaga dahje organisašuvnna mas lea nazisttalaš, fascisttalaš dahje nállevalaheaddji prográmma. Seamma guoská sidjiide geat leat váldán barggu dohkkehuvvon bargoheaitaga vuolde dahje leat lihccojuvvon fágaserviin mat leat fárus LO:s. Sin ii sáhte váldit miellahtun lihttostivrra earenoamáš mearrádusa haga. Streaika-dahje cakkusrihkkut eai sáhte guđege dilálašvuodas šaddat miellahtun ovdal go leat soahpan lihtuin masa ášši gullá.
Miellahttuvuohta lea fámus go lea registrerejuvvon lihttui. Jus addá boasttu dieđuid dahje ii atte dieđuid main lea mearkkašupmi miellahttuvuhtii go váldojuvvo miellahtun, ja dan láhkái dájuha lihtu, de sáhtta miellahttuvuođa rievdatit almmá geatnegasvuoda haga oažžut máksojuvvon miellahttomávssu manás. Ovdal go dat rievdaduvvo, de ferte son beassat čilget oainnuis.
2. Sisadieđheapmi lihttui ferte leat čálalaš.
3. Go dieđiha sisa šaddá miellahtun báikkálaš organisašuvdnalađđasa bokte, Báikkiin gos lihtus ii leat searvi/klubba, šaddá miellahtun njuolga báikkálaš organisašuvdnalađđasa bokte. Báikkiin gos lihtus ii leat searvi/klubba, šaddá njuolga miellahttu fylkkasearvi. Earenoamáš dáhpáhusain sáhtta čadnot searvi njuolga.
4. Lihttostivrra mearrida nákkuid maid gusket miellahttuvuhtii. Mearrádusa sáhtta guoddalit LO:i.

B - Miellahtuid rievttit ja geaskkut

1. Miellahttu lea geatnegahtton váldit badjelasas daid luohttámušdoaimmaid maidda lihttu, fylkkasearvi, searvi dahje klubba vällje su.
2. Miellahttu sáhtta cealkit eret vágga lihka guhkes áigái go lea välljejuvvon.
3. Miellahtus lea alddis geasku bearráigeahččat ahte miellahttuvuohta álo lea ortnegis.
4. Miellahtus lea geasku dieđihit lihttui jus gulahallandieđut leat rievdan.

C - Gudnemearka

Skuvllaid riikkalihttu gudnemearka addojuvvo buot miellahtuide geat leat botketkeahttä leamaš miellahtun LO:i gullevaš searvis 25 jagi. Go lea 40 jagi leamaš geažus áiggi leamaš miellahtun addojuvvo LO gudnemearka. Go lea leamaš LO miellahtun 60 jagi botketkeahttä addojuvvo diploma ja báccáš.

D - Gudnemiellahtu sisaváldin

Lihttostivrra mearrádusa mielde sáhtta riikkačoahkkin riikkastivrra rávvaga mielde mearridit váldit sisa gudnelahtun miellahtu gii lea dahkan lihttui earenoamáš stuorra bálvalusaid.

E - Orru vuoigatvuodát miellahtuide

1. Miellahtut geat mátkkoštit eret riikkas, sáhttet ohcat lihtus bisuhit miellahttuvuođaset orru rivttiiguin. Jus orru vuoigatvuodaid ohcamuš dohkkehuvvo ii dárbbáš miellahttu máksit miellahttomávssu muhto ferte almmatge máksit kollektiivvalaš dáhkádusaid.
2. Go dakkár miellahttu máhccá, de leat sus seamma rievttit lihtus go ledje go mátkkoštii olgoriikii. Dát rievttit gustogohtet seamma beaivvi go lihttu lea registreren ahte miellahttu lea máhccan.
3. Buot orru vuoigatvuoda ohcamušaid mearrida lihtu hálddahus.

F - Sirdin olgoriika lihtus

Miellahtut geat unnimusat 3 mánu leat gullan olgoriika lihtuide maiguin lihtus lea lotnolas šiehtadus, váldojuvvojit sisa lihttui go eavttut muđui leat sajis. Dakkár miellahtut ožžot ollislaš rivttiid dan áiggi rájes go organiserejedje iežaset.

G - Miellahtuid sirdin gaskal LO-serviid

1. Sáhtta sirdit miellahtuid ovttá lihtus nubbái RO (LO) siskkobealde. Dakkár dáhpáhusain fertejit miellahtot deavdit RO (LO) mearrádusaid sirdineavttuid. (Gč. RO (LO) mearrádusaid).
2. Go sirdá eret RO(LO) searvvis dahje eará RO (LO) searvá de ferte sáddet dieđu Skuvllaid riikkalihttui oažžun dihte guitte.
3. Go sirdá oažžu miellahttu ovttat manu buot rivttiid lihtus miellahttuvuođas ektui ovddeš RO (LO) searvvis.
4. Sirdima galgá dahkat ovdal 2 mánu lea gollan maŋŋil go miellahttu lea barggu váldán siskkobealde eará lihttu doaibmasuorggi.

H - Eretdieđiheapmi

Miellahtut galget sáddet čálalaš dieđu lihttui go dieđihit iežaset eret. Lihttu addá dieđu bálkadoaimmaheaddjái bissehit miellahttomávssu ja dáhkádusmávssu geassima bálkkás. Eretdieđiheapmi gusto nuppi olles mánu rájes maŋŋil.

I - Miellahtuid/luohttámušolbmuid lihccun

1. Miellahtut/luohttámušolbmot, mat bidjet iežaset allelii go lihttu dahje LO njuolggadusaid dahje mearrádusaid, dahje eará láhkái láhte organisašuvdnii dahje lihttu miellahtuide vahágin, sáhtta lihccut miellahttuvuođas lihttostivrra mearrádusa mielde. Galgá jearrat ráđi báikkálaš organisašuvdnalađđasis. Sáhtta lihccut, juogo mearri áigái (suspensuvdna) dahje agi beaivái (eksklušuvdna). Dakkár lihccuma sáhtta mánu maŋŋil go lea ožžon čálalaš dieđu, almmá maŋŋonanáikkuhusa haga, guoddalit riikkastivrii. Guoddaleaddji bealis lea riekti deaivat ja/dahje ovddastit ja bealuštit iežas áššis dan organisašuvdnalađđasa ektui mii dakkár lihccuma maŋŋil dahká mearrádusa.
2. Lihccojuvvon miellahtut fertejit máksit miellahttomávssu dan áiggis go leat lihccojuvvon, muhto sis ii leat vejolašvuohta oassálastit searvvi čoahkkimiidda.
3. Lihccun miellahttuvuođas mielddisbuktá álo ahte miellahtut masset buot luohttámušdoaimmaid fágalihkadusas ja eaige beasa searvat lihttu čoahkkimiidda.

J - Oalge-miellahttuvuohta

RO (LO) miellahtut geain lea eará váldobargoaddi ja virgi SL organisašuvdnasuorggis, sáhttet oažžut oalge-miellahttuvuođa SL, dahje sáhttet válljet dábálaš miellahttuvuođa. Oalge-miellahttuvuođas eai leat kollektiiva dáhkádusortnegat.

Oalge-miellahtut

1. ožžot dábálaš rivttiid klubbas, searvvis, fylkkasearvvis ja lávdegottiin.
2. eai sáhte válljejuvvot lihtu riikkačoahkkimii, riikkastivrii ja lihttostivrii.
3. máksit miellahttomávssu mearrádusaid § 12.1 mielde virgái/virggiide várás skuvladoaimmas/oahpahusas Skuvllaid riikkalihttui.

§ 8 Lihtu luohttámušolbmuid ja bargiid jávohisvuodageasku

Buot lihtu luohttámušolbmuid ja bargiid lea jávohisvuodageasku áššiin mat gusket ovttaskas miellahtuide. Lihtu luohttámušolbmuid ja bargiid ii leat lohpi addit dieđuid ovttaskas miellahtuid miellahtu miehtama haga.

(Veard. Almmolaš hálddašeami ja jávohisvuoda dábálaš njuolggadusaid.)

§ 9 Sohkaheberren

Válggain riikkačoahkkimii, buot stivrejeddji orgánaide ja lávdegottiide buot organisašuvdnalađđasiin geavahuvvo sohkaheberren. Unnimusat 40 % goappáge sohkaheberren galgá leat ovddastuvvon jus lea vejolaš.

§ 10 Váldokantuvra, fitnodatevdnen ja hálddašeapmi

1. Lihtu váldokantuvra lea Oslos.
2. Lihtu stivra mearrida gii sáhtta geatnegahttit lihtu.
3. Lihttu galgá bidjat ruđaidis bánkui. Ruđat mat geavahuvvojit oastit bastevas opmodaga ja ossosiid tevdnemii fitnodagain main lihtus lea beroštupmi leat mieleaiggát, galget biddjojuvvot riikkastivrra mearrádusa mielde.
4. Lihttostivra ferte álo áiggis oaidnit ahte lihtu ruđat biddjojuvvot nu ahte daid boahhtevaš dáhpáhusain sáhttet realiserejuvvot johtilit.

§ 11 Rehketdoallu, revišuvdna ja dárkkistanlávdegoddi

A - Rehketdoallu

1. Váldoulbmil rehketdoaluin lea addit miellahtuide ipmárdusa lihtu ekonomalaš doaimmaid ja dili birra.
2. Lihttu galgá juohke jagi bidjat ovdan jahkereketdoalu ja jahkediédáhusa. Lihttostivra galgá vuolláičállit jahkereketdoalu ja jahkediédáhusa. Rehketdoallu, jahkereketdoallu ja jahkediédáhus galget muđui čuovvut daid njuolggadusaid mat leat mearriduvvon rehketdoallolagas.

B - Revišuvdna

1. RO (LO) revišuvdnakantuvra galgá doaimmahit lihtu revišuvdna.
2. Revišuvdna galgá dahkkojuvvot gustojeaddji, buori rehketdoallodábiid mielde bagadusa mielde maid RO (LO) lea mearridan.
3. Diliid maid revisor lea cuiggodan lihttui galgá váldit mielde reivviide maid dađistaga nummarastá. Dakkár reivviid galgá journálafievrredit revišuvdnabeavdegirjái ja áimmahuššat ortnet mielde ja oadjebasat ovtas beavdegirjiin.

C - Dárkkistanlávdegoddi

1. Dárkkistanlávdegoddi lea riikacoahkkima dárkkistanorgána.
2. Dárkkistanlávdegoddi galgá bearráigeahččat lihtu doaimma ja gozihit ahte lihttu čuovvu lágaid ja lánhanjuolggadusaid, ja iežas mearrideaddji orgánaid mearrádusaid, ja dasa lassin dábálaš organisašuvnnaš bargodábiid.
3. Dárkkistanlávdegoddi galgá dárkkistit tariffačielggademiid vuodđojienastemiid.
4. Dárkkistanlávdegoddi sáhtá álo áiggis gáibidit oažžut lihtu beavdegirjiid ja dokumeantaid biddjojuvvot iežas ovdii ja gáibidit ahte luohttámušolbmot ja bargit addet daid dieđuid maid lávdegoddi oavvilda dárbbaslažžan vai lávdegoddi sáhtá doaimmahit iežas ámmáha.
5. Dárkkistanlávdegoddi galgá barggustis čuovvut daid mearrádusaid mat leat dábálašbagadusas lihtuid dárkkistanlávdegottiide.
6. Dárkkistanlávdegoddi galgá čállit beavdegirji čeahkimiinnis.
7. Dárkkistanlávdegoddi galgá addit dieđáhusas daid orgánaide mat gieđahallet jahkediédáhusa ja rehketdoalu.
8. Dárkkistanlávdegoddi lea hupman- ja evttohanrieki lávdegoddi bargui gulli áššiin.

§ 12 Miellahttomáksu skuvllaid riikkalihttui

A - Miellahttomáksu ja máksin

1. Miellahtut mákset 1,35 % brutto bálkkás miellahttomáksun. Buot fylkkaserviide máksojuvvo vuodđosupmi mii lea 30 000 ru maŋás, ja dasa lassin, unnimusat 10 % máksojuvvon miellahttomávssuin. Norlánddas, Romssas ja Finnmárkkus máksojuvvo unnimusat 15 % máksojuvvon miellahttomávssuin maŋás fylkkasearvi organisašuvdnalađđasii. Foandasajušteapmi gižžofondii galgá leat 2 % obbalaš miellahttomávssus gitta dassáži go unnimusgáibáduš man stuoris gižžofoanda galgá leat RO (LO) njuolggadusaid mielde, lea devdojuvvon.
2. Riikkačoahkkinn, riikkastivra dahje lihttostivra čállá eahpedábálaš miellahttomávssu* go áiti moivvi geažil lea sávahahtti nannet lihtu gižžoráhkkanearvi. (* Geahča maiddái §§ 28 ja 35 - liige miellahttomávssu čáliheapmi fylkaserviin ja serviin).
3. Dábálaš ja eahpedábálaš miellahttomávssu, galgá, go lea šiehtaduvvon guoskevaš bargoadiin, geassit bálkkás ja máksit lihttui miellahttomávssu máksima njuolggadusaid mielde. Go miellahttomávssu ii sáhte geassit bálkkás, de galgá miellahttu máksit miellahttomávssu lihttui gustojeaddji njuolggadusaid mielde. Mávssut kollektiivvalaš dákádusortnegiidda gáibiduvvojit ovtas miellahttomávssuin.
4. Galgá máksi miellahttodivada buot mánuid ovddas jagis.
5. Miellahttu gii šaddá pensionistan agi dahje bargonávccahisvuoda geažil ii dárbbas máksit miellahttomávssu go dieđiha lihttokantuvrii. Miellahttu geat leat pensionisttat agi dahje bargonávccahisvuoda geažil, mákset jahkásaš submi gokčat dieđuid, kollektiivvalaš dákádusaid ja ášše-meannudeami pensionistaide. Miellahttu geat jotket virggisteaset vuostáiválddedettiin ahkepenšuvna, mákset dábálaš miellahttomávssu bálkkás. Riikkastivra mearrida jahkásaš mávssu.
6. Go geassáda bissehuvvo miellahttomáksu easka nuppi mánu loahpas maŋgil go geassádeapmi lea vuostáiváldjuvvon.
7. Njuolga čadnojuvvon miellahttu mákset seamma miellahttomávssu go miellahttu mat leat čadnon serviide.

8. Studeanttat mákset jahkásaš submi maid riikkastivra mearrida gokčat muhtun muddui diehtujuohkima ja kollektiiva dáhkádusaid.

B - Luvven miellahttomávssus

1. Áigodagain goas ii leat bálká luvvejuvvojit miellahtut máksimis miellahttomávssu, jus buozanvuolta, áhpehisvuoda- ja fuolahusvirgelohpi, bargguhisvuolta, bargobisseheapmi, militeara- dahje siviilabálvalus lea sivvan dasa. Ferte máksit kollektiiva dáhkádusaid. Go vázza skuvlla mii bistá vuoliel jahkebeali ja lea virgelohpi mii bistá lihka guhká bálkká haga váldovirggis sáhtá maiddá luvvejuvvot miellahttomávssus.
2. Miellahtut geain lea virgelohpi bálkká haga váldovirggisteaset váldit oahpu, ja oahppu bistá jahkebeali dahje guhkit, besset doalahit dábálaš miellahttuvuodaset, muhto mákset jahkásaš submi maid riikkastivra mearrida gokčat diehtujuohkima ja kollektiiva dáhkádusaid.
3. Miellahtut geat leat aitto váldán oahpu, luvvejuvvojit miellahttomávssus vuosttaš bargojagi manjil go leat loahpahan vuodđooahpu. Dát miellahtut mákset kollektiiva dáhkádusaid. Eavttuid luvvejuvvot miellahttomávssus njuolggadusaid mielde mat leat namuhuvvon, ferte duodaštit lihttui dás.

C - Mávssekeahtes miellahttomáksu

Jus miellahtus lea mávssekeahtes miellahttomáksu eambo go 3 mánu ovddas almmá lihttostivrra miehtama haga, sáhtá su sihkkut miellahtun lihtus. Galgá váldit oktavuoda báikkálaš organisašuvdnalađđasiin ovdal go sihkku su.

§ 13 Tariffagáibádus ja tariffarievdadusat

1. Jus lihttostivra gáibida ođđa tariffašiehtadusa, de ferte O (LO) čállingoddi dohkkehit dan ovdagihtii.
2. Saji sáhtá cealkit eret go LO čállingoddi lea dohkkehan dan 1. čuoggá mielde.
3. Jus ii válgan šiehtadallamiiguin dahje soabahemiin, ja lihttu áigu álggahit bargoheaitaga, de ferte viežžat dohkkeheami RO (LO) čállingottis.
4. Báikkálaš tariffagáibádusat ja nággoáššit gieđahallojuvvojit váldošiehtadusaid ja váldotariffašiehtadusaid mielde.
5. Fylkkasearvi/searvi/klubba mii lea čadnojuvvon lihttui ii sáhte ovddidit gáibádusa ásahit tariffašiehtadusa dahje cealkit eret tariffašiehtadusa almmá searvi ja LO dohkkeheami haga. fylkkasearvi/searvi/klubba iige sáhte iešheanaláččat cealkit eret saji dahje álggahit bargoheaitaga.

§ 14 Tariffaevttohusaid jienasteapmi

1. Tariffaevttohusa galgá dábálaččat bidjät ovdan daid miellahtuide geaidda beroštupmenággu guoská. Jienasteami boađus galgá čájehit miellahtuid dáhtu.
2. Jus eanetlohku dain miellahtuin geaidda beroštupmenággu guoská leat miehtan evttohussii jienasteamis, lea dat dohkkehuvvon. Jus eanetlohku lea jienastan vuostá lea dat hilgojuvvon.
3. Jus 2. čuoggá eaktu ii leat devdojuvvon, ii geatnegahte jienasteapmi earret go jus 2/3 oassi dahje eambo miellahtuin geaidda beroštupmenággu guoská, leat oassálastán jienasteamis.
4. Jus unnit go 2/3 oassi lea oassálastán jienasteamis ja 2. čuoggá eaktu ii leat devdojuvvon, sádde lihttostivra dieđu jienasteami birra mearrádusevttohusain RO (LO) čállingoddá mearrádusevttohusa berre go dohkkehit vai hilgut evttohusa.
5. Jus tariffalihkadus maiddá fátmasta eará RO (LO) servviid, de galgá čuovvot LO njuolggadusaid mearrádusaid.
6. Vuodđojienasteapmi dahkkojuvvo elektrovnnalaččat.
7. Buot miellahtuin bargosajiin maidda tariffašiehtadus guoská lea riekti searvat ođđa tariffašiehtadusa jienasteapmái.
8. Klubba/searvi/ fylkkasearvi čoahkkimiin mat gieđahallet tariffagažaldagaid, sáhttet miellahtut eará servviin geaidda tariffagažaldat guoská oassálastit, jus sis lea riekti doalahit miellahttuvuodaset eará LO-searvvis. Dakkár miellahtuin ii leat jienastanriekti.

§ 15 Bargoheaitta

1. Go lea lea miedihuvvon álggahit bargoheaitaga, dahje jus lockout lea dieđihuvvon, galget dat organisašuvdnalađđasat maidda bargobissáneapmi guoská válljet bargoheaitta- dahje lockout lándegotti. Fylkkastivra bidjá johtui dan dárkkistusa mii lea dárbbášlaš bargoheaitaga vuolde.
2. Nu guhká go bargoheaitta bistá, ii galgga oktage váldit barggu fitnodagain maidda bargoheaitta guoská dahje fitnodagain gos lea julggaštuvvon sympatijaakšuvdna ollásit. Jus miellahtut váldet eará barggu, de fertejit addit dieđu fylkkastivrii. Nu guhká go miellahtuin lea dakkár bargu de

- gáhččá ruhtadoarjja eret.
3. Lihttostivra mearrida juohke áidna dáhpáhusas galget go bargoheaitta- dahje cakkusrihkkuid namat almmuhuvvot.
 4. Ii oktage organiserejuvvon bargi galgga ohcat ohcat barggu maŋjil loahpahuvvon lobálaš bargoheaitta dahje lockouta ovdal go buot miellahtut ásašusas geat ledje fárus bargoheaitagis leat ožžon barggusteaset maŋás. Sutnje guhte váldá barggu mii rihkku dan, čuohcá dat mii lea mearriduvvon 2. čuoggás dan paragráfas. Lihttostivra sáhtá spiehkastit earenoamáš dáhpáhusain.
 5. Bargoheaitaga ii galgga dábálaččat heaittihit ovdal go dat organisašuvdnalađđasat mat leat beroštupmebealit das, leat buktán cealkámuša. Organisašuvdnalađđasat eaige sáhte loahpahit bargoheaitaga ovdal go lihttostivra lea miehtan.
 6. Dušše miellahtuin geaidda beroštupmenággu guoská, lea jienastanriekti gažaldagas galgá go álggahit, loahpahit dahje joatkit bargoheaitaga.
 7. 14. § njuolggadusaid galgá čuovvut buot jienastemiin.

§ 16 Máksu bargoheaitaga vuolde

1. Bargoheaitta álggahuvvon nugo lea mearriduvvon dain njuolggadusain addá buot miellahtuide rievtti ruhtadoarjagii. Lihttostivra mearrida ruhtadoarjaga.
2. Jus galgá leat riekti oažžut ruhtadoarjaga ferte iešguhtege miellahttu leamaš barggus dalle go bargoheaitta álggii, ja máksán miellahttomávssu lihttui mii čadnon LO:i unnimusat 2 mánu ovdal go bargoheaitta biddjojuvvui johtui.
3. Lihttostivra mearrida goas rájes ruhtadoarjja galgá máksuojuvvot.
4. Miellahtuin geat ledje buohccit dalle go bargoheaitta álggahuvvui, lea geatnegasvuohta oažžut ruhtadoarjaga dan beavvi rájes go dieđihuvvo dearvvašin go buktet doavtterduođaštusa. Miellahtut geat ledje čálihuvvon militearabálvalussii dahje geain lei virgelohpi bálkkáin eará sivaidda geažil go bargoheaitta álggahuvvui, ožžot ruhtadoarjaga dan beavvi rájes go dimitterejedje dahje livčče galgan álgit fas virgái. Geahča 2. čuoggá bajábealde.
5. Lihtu hálddahus fuolaha ruhtadoarjaga máksima lihttostivrra mearrádusa mielde.

§ 17 Gižžofoanda

1. Lihtus lea geatnegasvuohta gártadit gižžofoandda mii lea RO (LO) mearrádusaid mielde.
2. Gižžofoanda ruđa galgá lágidit nu ahte ii masse árvvu, muhto seammás jođánit sáhtá adnit ruhtadoarjagiidda go dilálašvuohta gáibida.

§ 18 Vuodđojienasteapmi

1. Lihttostivra sáhtá mearridit vuodđojienasteami deatalaš áššiin. Lihttostivra mearrida guđe njuolggadusaid mielde vuodđojienasteapmi galgá dahkkojuvvot. Tariffagažaldagaid vuodđojienastemiin gusto § 14.
2. Jienasteapmi galgá fátmastit buot lihtu miellahtuid dahje miellahtuid dihto organisašuvdnalađđasiin.
3. Earret daid áššiid maid § 14 namuha, gáibiduvvo ahte unnimusat 1/3 oassi miellahtuin geaidda ášši guoská leat oassálastán jienasteamis jus boadus galgá leat mearrideaddji. Nuppegežiid lea jienasteapmi ráđđeaddin lihttostivrii.

2. Kap.

Lihtu guovddáš mearrideaddji orgánat

§ 19 Riikkačoahkkin

1. Riikkastivra lea bajimus orgána lihtus. Dábálaš riikkačoahkkin gálgá dollojuvvot juohke njealját jagi (áinnas seamma jagi go RO (LO) kongreassa). Báikki ja áiggi mearrida riikkastivra. Riikkačoahkkin berre dollojuvvot giđđajahkebealis.
2. Galgá gohččojuvvot riikkačoahkkimii 6 mánu ovdal go dollojuvvo. Gohččun sáddejuvvo fylkka-serviide ja serviide.
3. Klubbain, serviin, fylkkaserviin, lihttostivrras, riikkastivra ja lávdegottiin lea riekti buktit árvalusaid riikkačoahkkimii, Árvalusat fertejit leat joavdán lihttostivrii maŋemusat 5 mánu ovdal riikkačoahkkima. Árvalusain rievdadit prinsihppa- ja doaibmaprogramma ja mearrádusaid galgá leat ráhkkaneaddji gieđahallan lávdegottiin. Lávdegottiid bidjet ovdan evttohusa riikkastivrii, mii fas addá mearrádusevttohusa riikkačoahkkimii. Organisašuvdnalađđasiid evttohusat maid eai váldojuvvo fárrui evttohusaide mat váldojuvvojit

fárrui mearrádusevttohusii riikkastivrii, mii fas buktá mearrádusevttohusa riikkačoahkkimii. Organisašuvdnalađđasiid evttohusaid mat eai váldojuvvo mielde evttohusii maid riikkastivra ovddida riikkačoahkkimii, sáhtá ovddidit ođđasit riikkačoahkkimis.

4. Evttohuuvon áššelistu, čoahkkinortnet, riikkastivrra mearrádusevttohusat ja sáddejuuvon evttohusat galget sáddejuvvot válljejuuvon sátaolbmuide, servviide, fylkkaservviide, riikkastivrii ja lávdegottiide manjemusat 2 mánu ovdal riikkačoahkkima.
5. Riikkačoahkkimis leat válljejuuvon áirasat ja riikkastivrra miellahtut. Lihttočállit, ja Skuvllaid riikka-searvvi árras RO (LO) nuoraidlávdegottis bohtet riikkačoahkkimii hupman- ja evttohanrivttiin.
 - a) Áراسiid lohku rehkenastojuvvo dan vuodul man olu miellahtut iešguđege fylkkasearvvis leat, geat leat doaimmahan geatnegasvuodaideaset dahje ožžon friddja miellahttomávssu § 12 mielde. Rehkenastima vuodđun biddjojuvvo lagamus olles kvartála ovdal go galgá gohččut riikkačoahkkimii.

Ovddastannjuolggadusat leat čuovvovaččat:

 - 8 gitta 50 miellahtu addá 1 árasa
 - 51 gitta 100 miellahtu addá 2 árasa
 - 101 gitta 200 miellahtu addá 3 árasa
 - 201 gitta 300 miellahtu addá 4 árasa
 - 301 gitta 400 miellahtu addá 5 árasa
 - 401 gitta 500 miellahtu addá 6 árasa

Ja viidáseappot 1 árras juohke álggahuuvon 200 miellahtus gitta 2500 miellahtu rádjái ja 1 árras juohke álggahuuvon álggahuuvon 500 miellahtus.
 - b) Válljehahtti árrasin lea dušše soames gii lea leamaš máksi miellahttu lihtus mii lea čadnojuvvon LO:i unnimusat jagi ovdal go riikkačoahkkin dollojuvvo.
 - c) Fápmudusskovvi sáddejuvvo lihttui ovdal biddjojuvvon áigemearri dievvá. Skovvi galgá sisttisdoallat válljejuuvon áراسiid namaid ja sierra listtu mas sadjásaáirasat. Sadjásašlahtut gorknot nummarvuoruid mielde go lea healban. Guokte fylkkastivrra miellahtu galget leat vuolláičállán fápmudusa. Fápmuduslávdegoddi maid riikkačoahkkin lea válljen galgá dutkat fápmudusaid. Lávdegoddi bidjá ovdan mearrádusevttohusas riikkačoahkkimii, mii mearrida loahpalaččat dohkkeha go fápmudusaid.
6. Riikkačoahkkin mearrida loahpalaš áššelisttu ja čoahkkinortnega.
7. Jienasteamis riikkačoahkkimis lea juohke árasis okta jietna. Áššit mearriduvvojit jienastaneanetloguin. Dakkár dáhpáhusain go leat ovttá mađe jienat, hilgojuvvojit evttohusat. Riikkastivrra miellahtuin ii leat jienastanriekti áššin mat gusket ovddasvástádusfriddjavuhtii dain mearrádusain main sii lea leat leamaš fárus riikkastivrra ja lihttostivrra miellahtun. Seamma guoská áššiin mat gusket nákkuide gaskal lihttostivrra ja riikkastivrra mat biddjojuvvojit Ovdan riikkačoahkkimis. Dakkár áššin lea sis dušše hupman- ja evttohanriekti.
8. Fylkkasearvi máksá mearriduvvon iežasoasi áراسiiddis ovddas. Riikkačoahkkin mearrida iežasoasi.

§ 20 Riikkastivrra stivrensuorgi

1. Riikkastivra galgá giedahallat ja mearridit buot áššiid mat leat čállojuvvon dohkkehuvvon áššelistui. Áššelisttus galgá álo čuožžut jahkediđđáhusaid, jahkečoahkkima áigodaga rehketoaluid ja boahán evttohusaid giedahallan.
2. Riikkačoahkkin galgá válljet lihttu luohttámušolbmuid, ja maiddá válljet lihttočálliid. Luohttámušolbmot galget válljejuvvot earenoamáš válggas 3. čuoggá njuolggadusaid mielde.
3. Galgá válljejuvvot lihttostivra mas leat lihttojodiheaddji, 1. nubbinjodiheaddji, 2. nubbinjodiheaddji, ja dasa lassin 6 miellahtu ja 6 várremiellahtu. Ovttá nubbinjodiheaddjái galgá biddjojuvvot váldoovddasvástádus ekonomiijas. Earret válljejuuvon lihttostivramiellahtuid válljejuvvojit eará miellahtut riikkastivrii guvttiin persovnnalaš várrelahtuin, vai buot fylkkain lea fásta ovddastus riikkastivrras. Go vállje riikkastivrra galget unnimusat 40 % goappađe sohka bealis ja iešguđege organisašuvdnasuorggi virgejoavkkuin leat ovddasteaddjit. Fylkkasearvvit nammadit ovttá árasa ja guokte sadjásačča riikkastivrii. Goappašat sohka bealiin galget leat ovddasteaddjit.
4. Go vállje luohttámušolbmuid gáibiduvvo doarjja eanet go 50 % jienain. Jus ii leat oľahan dan vuosttaš jienasteamis, jienastuvvo ođđasit ja árras geas leat unnimus jienat sihkkojuvvo. Jienastuvvo ođđasit dassáži go soames áراسiin lea ožžon 50 % jienain. Jus leat ovttá mađe jienat gessojuvvo vuorbi.
5. Luohttámušolbmot álget ođđajagimánu 1. beavvi jus riikkačoahkkin dollojuvvo 2. jahkebealis ja borgemánu 1. beavvi jus riikkačoahkkin dollojuvvo 1. jahkebeali.
6. Jus lihttostivra- dahje riikkastivramiellahttu válljejuvvo lihttočállin riikkačoahkkináigodagas, de luohpá son lihttostivrras dahje riikkastivrras, ja sadjásašlahttu goarknu miellahtun jienastanrivttiin dan áigodagas. Riikkastivra sáhtá spiehkastit dan njuolggadusas, jus válga guoská ráddjejuvvon

áigodahkii.

7. Riikkačoahkkin galgá válljet dárkkistanlávdegotti mas leat 2 miellahtu ja 2 sadjásašlahtu. Lihttu ii galgá máksit dárkkistanlávdegotti miellahtuide ja sadjásašlahtuide fásta bálkká ja álget doibmii njuolga maŋŋil riikkačoahkkima.
8. Riikkačoahkkin galgá válljet miellahtuid eará lávdegottiide lihtus.
9. Riikkačoahkkin galgá válljet áirasiid ja sadjásaáirasiid LO kongressii ja LO ovddastusgoddái.
10. Riikkačoahkkin galgá gustojeaddji njuolggadusaid mielde válljet miellahtuid ja sadjásašlahtuid stivrii ja RO stáhta (LO Stat) áirrasgoddái ja daid stivrejeaddji RO gielda (LO kommune) orgánaide.
11. Riikkačoahkkin galgá giedahallat lihtu njuolggadusaid ja lihtu prinsihppa- ja doaibmaprográmma.
12. Fáhkkaevttohusa rievdadit njuolggadusaid ii sáhte váldit giedahallamii riikkačoahkkimis, jus ii leat oktavuoha evttohusain mii lea ovddiduvvon dábálaš láhkái.
13. Riikkačoahkkin galgá mearridit buot riidojearaldagaid gaskal lihtostivrra ja riikastivrra, gaskal daid fylkkaserviid mat leat fárus dahje gaskal serviid gaskaneaset, jus mearrádusat eai mearrit eará bargovuogi.
14. Riikkačoahkkin galgá mearridit miellahttomávssu mii galgá máksojuvvot lihttui.

§ 21 Eahpedábálaš Riikkačoahkkin

1. Riikastivra sáhtá gohččut eahpedábálaš riikkačoahkkimii go lea dárbbášlaš. Seamma lea lihtostivrras geasku dahkat go Fylkasearvi dahje searvvit mat ovddastit unnimusat beali lihtu miellahtuin lobálaččat gohččojuvvon áirrasgoddečoahkkimis/eahpedábálaš áirrasgoddečoahkkimis gáibidit dan.
2. Berre gohččut eahpedábálaš riikkačoahkkimii unnimusat 15 beaivvi ovdal, ja dat sáhtá dušše giedahallat daid áššiid mat ledje sivvan gohččumii.
3. Áirasat eahpedábálaš riikkačoahkkimii leat sii geat leat válljejuvvon maŋemus dábálaš riikkačoahkkimii. Jus áigu molsut dahje lasihit ferte Fylkkastivra válljet ođđa áirasa gustojeaddji ovddastannjuolggadusaid mielde. (§ 19.5)

§ 22 Riikkastivra

1. Riikkastivra lea lihtu alimus orgána go riikkačoahkkin ii leat čoahkis. Das lea mearridanváldi go unnimusat 2/3 oassi miellahtuin leat sajis.
2. Riikkastivra deaivvada čoahkkinastit nu dávjá go lihtostivra gávnna dárbbášlašžan, ja unnimusat guovtte gearde jagis. Riikkastivra galgá maiddái deaivvadit go unnimusat bealli riikkastivrra miellahtuin gáibidit dan.
3. Miellahtuin ja gohččojuvvon sadjásašmiellahtuin lea boahtingeasku. Jus okta gii lea gohččojuvvon ii boađe guovtti čoahkkimii maŋŋálaga alma dieđikeahhtá dohkálaš healbama, de galgá son lihccojuvvot riikkastivrras, ja várremiellahttu bajiduvvo dalle fásta miellahttun.
4. Riikkastivrra čoahkkimiid galget válljejuvvon láidesteadjit jodihit. Jus lea ovtta mađe jienat riikkastivrras de lea riikkastivrra jodiheadji jietna mii mearrida. Go jodiheadji jávká, guoská dat nubbinjodiheadjái.
5. Riikkastivrras lea lihtostivrra miellahtuin jienastanriekti buot áššin earret jahkediedáhusa ja rehketoalu.
6. Go oktage riikkastivrra válljejuvvon miellahtuin guođđá lihtu, de váldá áirasa várremiellahttu su saji riikkačoahkkináigodagas mii vel báhcá.
7. Lihttu gokčá mátkegoluid, borramuša ja masson bargodietnasa riikkastivrra čoahkkima oktavuodas.
8. Lihtostivrra čállit ja Skuvllaid riikkalihttu áirras RO (LO) nuoraidlávdegoddi bohtet riikkastivrii hupman ja evttohanrivttiin. Áirrasgottis masa leat válljejuvvon doaimmaheadjit lea riekti leat doppe hupman- ja evttohanrivttiin.
9. Lihttojodihus ja lihttočállit besset leat fárus buot fylkkasearvi ja serviid čoahkkimiin ja eará orgánain, hupman- ja evttohanrivttiin, muhto ii jienastanrivttiin.
10. Dárkkistanlávdegoddi boahhtá guvttiin áirasiin riikastivrii.

§ 23 Riikkastivrra stivrensuorgi

Riikkastivra galgá:

1. Giedahallat ja gaskaboddosaččat dohkkehit jahkediedáhusa vássán jagi rehketoalu ja revisuvdnadiedáhusa ja ja boahhte jagi bušeahta.
2. Giedahallat ja mearridit lihtu obbalaš njuolggadusaid § 5 mielde.
3. Bidjat johtui lassiválggaid. Fylkasearvvis lea evttohanriekti go ođđa miellahtut dahje várremiellahtut

válljejuvvojit riikkastivrii.

4. lešguhtege fylkasearvi sáhtta ohcamuša mielde riikkastivrii bivdit válljet ođđa miellahtu riikkastivrii riikkačoahkkinnáigodagas. Riikkastivra mearrida ohcamuša.
5. Mearridit luohhtámušolbmuid bálká- ja bargoeavttuid.
6. Mearridit áššiid mat lea guoddaluvvon § 2 dahje § 7 čuokkis I mielde.
7. Livdnet liigemiellahttomávssu §12 A, 2. čuoggá mielde.
8. Giedahallat buot áššiid maid lihttostivrra miellahtut leat guoddalan.
9. Addit riikkačoahkkimii lihtu prinsihppa- ja doaibmaprogramma ja njuolggadusaid rievdademiide mearrádusevttohusa evttohusaid vuodul mat leat bohtán lávdegottiin.
10. Giedahallat eará áššiid mat leat čállojuvvon áššelistui.
11. Leat organisašuvdnalađđasiid ja miellahtuid guoddalanásahus go guoská ovddeš lihttostivra-mearrádusaide.
12. Mearridit nákkuid lihtu njuolggadusaid dulkoma hárrái.
13. Válljet válgalávdegotti mas leat 5 miellahtu dábalaš riikkastivračoahkkimis giđdat ovdal juohke dábalaš riikkastivračoahkkima. Válgalávdegoddi galgá kártet ja bidjat ovdan evttohusas manjemusat beaivvi ovdal riikkačoahkkima.

§ 24 Lihttostivra

1. Lihttostivrras lea mearridanváldi go unnimusat 6 dain 9 miellahtuin leat sajis. Jus leat ovttá mađe jienat lea lihttojođiheaddji jietna mearrideaddji. Jus lihttojođiheaddji lea eret, guoská dat nubbinjođiheaddjai.
2. Čoahkkimat dollojuvvojit nu dávjá go lea dárbbalaš áššehivvodaga vuhtiváldima dihte.
3. Lihttostivrra miellahtuin ja gohččojuvvon sadjásašmiellahtuin lea boahtingeasku. Jus gohččojuvvon miellahttu ii boađe golmma čoahkkimii manjalaga iige dieđit jávkama, galgá son lihccojuvvot lihttostivrras, ja vuosttaš sadjásašmiellahttu bajiduvvot dalle fásta miellahttun.
4. Lihttočállit bohtet lihttostivrii hupman- ja evttohanrivttiin.
5. Áššiide mat gusket bargiid bálká-, virgádan- ja bargoeavttuide, searvá bargiid váldoluhtá-olmmoš lihtus buot rivttiiguin. Eará áššiide bohtet bargit iežaset árasiin geas lea hupman- ja evttohanriekti.
6. Lihttostivrra mearrádusa, sáhtta unnitlohku, guoddalit riikkastivrii.
7. Fylkkakonferánsa lea ráđdeaddi orgána lihttostivrras. Fylkkakonferánsas galgá juohke fylka leat ovddastuvvon nu olu árasiguin go lihttostivra mearrida. lešguhtege Fylkkastivra mearrida geat galget leat sin árasat. Gohččojuvvo fylkkakonferánsii unnimusat oktii jagis.

§ 25 Lihttostivrra stivrensuorgi

Lihttostivra galgá:

1. Jođihit lihtu doaimma mearrádusaid ja riikkačoahkkima ja riikkastivrra njuolggadusaid mielde.
2. Gaskaboddosaččat dohkkehít ja vuolláičállit jahkerekketdoalu ja jahkediđáhusa rehketdoallolága mielde ja buktit mearrádusevttohusa riikkastivrii.
3. Ovttahttit tariffa- ja oahpahuspolitihkalaš gažaldagaid lihtu ja RO (LO) ulbmiliid ja programma mielde, ja njuolggadusaid mielde mat leat gessojuvvon ovdan. Tariffapolitihkalaš gažaldagat bálká- ja bargoeavttuid birra leat lihttostivrra ovddasvástáduš.
4. Giedahallat luohhtámušolbmuid ohcamušaid oažžut virgelobi dahje beassat luohhtámušdoaimmastis, ja bidjat johtui lasihanvállggaid mat biddjojuvvojit riikkastivrra ovdii.
5. Virgádit fásta bargiid lihtu virgevuodu siskkobealde maid riikkastivra lea mearridan, ja mearridit sin bálká- ja bargoeavttuid.
6. Hálddašit lihtu ruđaid §10.3 mielde.
7. Gohččut riikkastivrra čoahkkimiidda ja riikkačoahkkimiidda ja ráhkkanahhtit áššiid mat galget giedahallojuvvet doppe.
8. Livdnet liigemiellahttomávssu §12 A. 2., 2 čuoggá mielde.
9. Bearráigeahččat ahte lea tevdnejuvvon dohkálaš ovddasvástádušdáhádus bargi(-iid) ja ruhtadoalli(-iid) várás.
10. Mearridit politihkalaš ja ekonomalaš fápmudusaid bargolávdegoddái mas leat jođiheaddji, 1. ja 2. nubbinjođiheaddji.

3. Kap.

Mearráduusat ja báikkálaš organisašuvdnalađđasat

Mearráduusat ja fylkkasearvit

§ 26 Ásaheapmi

Juohke fylkkas galgá leat Skuvllaid riikkalihttu fylkkasearvi.

§ 27 Doaimmat

1. Fylkkasearvi galgá bargat njuolggadusaid mielde mat leat Skuvllaid riikkalihttu ja Norgga riikkaorganisašuvnna (Landsorganisasjonen i Norge) njuolggadusain ja prográmmain.
2. Fylkkasearvvis lea bajimus ovddasvástáduš áimmahuššat miellahtuid beroštumiid. Fylkkasearvi galgá bearráigeahččat ahte dárbbášlaš váldoluhtámušolbmot válljejuvvojit ja dieđihit bargoadái juohke šiehtadussuorggi siskobealde.
3. Fylkkasearvi galgá bearráigeahččat ahte čađahuvvojit báikkálaš šiehtadallamat miellahtuide gieldda, stáhta, ja eará tariffasurggiin, jus searvi ii áimmahuša dan.
4. Fylkkasearvi galgá áimmahuššat servviid doaimmat (gč. § 34.3) fylkkain/osiin fylkkas gos ii/eai gávdno searvi/searvit.
5. Fylkkasearvi sáhtá ásahtit fágajuhkosiid ja bargolávdegottiid.
6. Lea fylkkasearvi ovddasvástáduš lea oahpahit ja gealbudahttit miellahtuid, ja dasa diehtujuohkin ja bargu dábuhit miellahtuid.
7. Njuolggadusaid mielde maid Skuvllaid riikkasearvi ja RO (LO) leat bidjan ovttasbarget fylkkasearvit eará organisašuvnnaiguin. Fylkkasearvi galgá ángiruššat nannet solidaritehta ja ovttasbarggu gaskal lihtu ja RO (LO) organisašuvdnalađđasiid.

§ 28 Miellahttomáksu ja ekonomii

1. Fylkkasearvi ovddastusgoddečoahkkin mearrida lihtu máhcahuvvon miellahttomávssu juohkima fylkkasearvi ja servviide (geahča § 12 A, 1. čuoggá).
2. Fylkkasearvi ovddastusgoddečoahkkin sáhtá earenoamáš dáhpáhusain čállit liige miellahttomávssu. Lihtostivra ferte dohkkehit dakkár mearrádusa.

§ 29 Ovddastusgoddečoahkkin

1. Ovddastusgoddi gohččojuvvo nu dávjá go lea dárbbášlaš, muhto unnimusat oktii jagis. Ovddastusgoddi galgá giedahallat jahkedieđáhusa(id), rehketoalu, bušeahta, doaibmaplána, boahán evttohusaid ja válggaid jahkásaččat dahje juohke nuppi jagi ovdal miessemánnu nohká. Ovddastusgoddi gohččojuvvo 4 vahku ovdal seammás go diehtu áiggi birra ja gaskaboddosaš áššelistu sáddejuvvo servviide. Servviin, klubbain ja miellahtuin lea vejolašvuoda buktit evttohusaid ovddastusgoddečoahkkimii. Evttohusat fertejit leat joavdán fylkkastivrii maŋemusat 2 vahku ovdal ovddastusgoddečoahkkima. Áššebáhpriid galgá sáddet servviide ja miellahtuide ovdal ovddastusgoddečoahkkima. Searvit/klubbat galget válljet áirasiid ovddastusgotti čoahkkimii ovddastanortnega mielde maid Fylkkastivra lea mearridan.
2. Jođiheaddji, nubbinjođiheaddji, ruhtadoalli ja čáli galgá válljet sierra válggain. Galget válljejuvvo guokte revisora ja válgalávdegoddi.
3. Galgá juohkit dieđuid jahkedieđáhusa ja rehketoalu birra servviide.
4. Galgá válljet áirasa/áirasiid lihtu jahkečoahkkimii.
5. Fylkkasearvi galgá sáddet servviid ja fylkaservviid dohkkehuvvon jahkedieđáhusat, rehketoalut ja dieđuid válggaid birra lihtui.

§ 30 Eahpedábálaš ovddastusgoddečoahkkin

Gohččojuvvo eahpedábálaš ovddastusgoddečoahkkimii, jus unnimusat 1/4 miellahtuin dahje searvit/klubbat gáibidit dan dahje jus Fylkkastivra dahje lihtostivra gáibidan dan. Galgá gohččut eahpedábálaš ovddastusgoddečoahkkimii unnimusat guokte vahku ovdal ja sáhtá dušše digaštallat áššiid mat leat biddjojuvvon čoahkkingohččumii.

§ 31 Fylkkastivra

1. Stivrras leat unnimusat 5 miellahtu ja unnimusat 2 sadjásašmiellahtu. Fylkasearvvi riikkastivraáirras oassálastá fylkkastivrii olles riikkačoahkkináigodaga. Okta miellahttu galgá leat oahppojođiheaddji.
2. Stivrras lea mearridanváldi go unnimusat bealli miellahtuin leat sajis. Jus leat ovttá mađe jienat mearrida jođiheaddji duppaljietna.
3. Fylkkastivrras lea ovddasvástádus ráhkkanit ja gohččut ovddastusgoddečoahkkimii.
4. Fylkkastivra lea fylkkastivrra alimus orgána ovddastusgoddečoahkkimiid gaskkas ja jođiha barggu Daid njuolggadusaid ja prográmma mielde mat gusket lihttui ja § 27 mielde fylkkaserviid njuolggadusaid, ja dasa lassín njuolggadusaid mielde maid ovddastusgoddi bidjá.
5. Fylkkastivra galgá doallat oktavuoda servviiguin/klubbaiguin, luohttámušolbmuiguin ja njuolga čadnojuvvon miellahtuiguin.
6. Oahppojođiheaddji bokte galgá fylkkastivra, ovttas RO stáhta (LO Stat) ja RO gielda (LO Kommune) lihtuiguin, ja eará organišuvdnalađđasiiguin LO:s, bargagoahit oahpahusain ja fuolahit ahte luohttámušolbmot ožžot dan oahpu maid dárbbasit.
7. Lihttostivrras lea álo áiggis riekti ja geasku geahččat fylkasearvvi rehketoaluid. Lihttostivra sáhtá viidáseappot gáibidit ahte RO (LO) gozihanrevisor geahččá rehketoaluid maŋŋil go lea ráddádallan RO (LO) revišuvdnakantuvrrain.

§ 32 Fylkkaserviid heaittiheapmi

1. Fylkasearvvi ii sáhte heaittihit almmá lihttostivrra dohkkeheami haga.
2. Jus fylkasearvi heaittihuvvot mannet oamastusat (aktiva) lihttokássii.

Serviid mearrádusat

§ 33 Ásaheapmi

Bargosajiin dahje ráddjejuvvon suorggis sáhtá ohcamuša mielde lihttostivrii ásahtit searvvi. Ohcamuš sáddejuvvo fylkkastivrii mii sádde dan viidáseappot lihttostivrii mearkkašumiidiguin. Fylkkastivra sáhtá maidái ohcat ásahtit ođđa searvvi miellahttojuvkui.

§ 34 Doaimmat

1. Searvvit galget bargat skuvllaid riikkalihttu ja Norgga riikaorganisašuvnna (Landsorganisasjonen i Norge) njuolggadusaid ja prográmmaid mielde.
2. Searvi galgá ángiruššat organiseret buot bálkávuostáiváldiid mat gullet searvvi organisašuvdna suorggi vuollái.
3. Searvi galgá áimmahuššat miellahtuid beroštumiid gieldda eiseváldiid ektui, earret eará fuolahit ahte válljejuvvojit luohttámušolbmot gildii gustojeaddji šiehtadusaid mielde. Searvi galgá fuolahit ahte válljejuvvo šiehtadallánlávdegoddi ja čađahuvvojit báikkálaš šiehtadallamat miellahtuide gieldda ja stáhta tariffasuorggis, vejolaččat eará tariffasurggiin searvvi organisašuvdnasuorggis. Jus lea dárbu geavahuvvo šiehtadallánlávdegoddi mii lea nammaduvvon fylkka dásis.
4. Searvi galgá jámma doallat oktavuoda earŋkilmillahtuiguin.
6. Searvvis galgá ovttas fylkkaserviin leat ovddasvástádus oahpahit miellahtuid, ja dasa lassín juohkit dieđuid ja dábuhit ođđa miellahtuid.
7. Searvi galgá goallostuvvot báikkálaš RO (LO) ossodahkii báikkis.

§ 35 Miellahttomáksu ja ekonomiija

Searvvi jahkečoahkkin sáhtá earenoamáš dáhpáhusain čállit liige miellahttomávssu. Dakkár mearrádusa ferte lihttostivra dohkkehit.

§ 36 Jahkečoahkkin

1. Dábálaš jahkečoahkkima berre doallat ovdal fylkasearvvi ovddastusgoddečoahkkima maŋemusat ovdal cuoŋománnu nohká. Galgá gohččut jahkečoahkkimii unnimusat golbma vahku ovdal dollojuvvo, oktan evttohusain gaskaboddosaš áššelistui. Klubbain ja miellahtuin lea riekti buktit evttohusaid jahkečoahkkimii. Evttohusat fertejit leat boahán searvvi stivrii maŋemusat vahku ovdal jahkečoahkkima. Jahkečoahkkin galgá lágidit válggaid ja gieđahallat jahkediđáhusa ja rehketoalu. Dohkkehuvvon jahkediđáhus ja rehketoallu galgá sáddejuvvot fylkasearváii.
2. Stivra válljejuvvo jahkečoahkkimis. Jođiheaddji ja ruhtadoalli galgá válljet sierra válggain. Galgá válljet 2 revisora ja válgalávdegotti.

3. Servviid main lea dárbu, sáhtta organiseret ovddastusgottiin. §§ 28 nr. 2, 29 nr. 1 ja 2 ja 30 gustojit dalle vástevaččat fylkaservviide.

§ 37 Eahpedábálaš riikkačoahkkinn

1. Galgá gohččut eahpedábálaš riikkačoahkkimii go stivra dahje unnimusat 1/4 oassi miellahtuin gáibidit dan. Lihttostivra sáhtta maiddá gáibidit ahte gohččojuvvo eahpedábálaš riikkačoahkkimii.
2. Eahpedábálaš riikkačoahkkinn sáhtta dušše gieđahallat daid áššiid mat leat leamaš sivvan gohččumii. Dakkár riikkačoahkkimii sáhtta gohččut vahku ovdal.

§ 38 Miellahttočoahkkinn

1. Miellahttočoahkkima galgá doallat nu dávjá go stivra mearrida. Stivra mearrida áššelisttu ja dan galgá almmuhit ovdagihitii. Evttohusat mat leat boahtán miellahtuin 2. čuoggá mielde dan paragrafas, galget čállojuvvot áššelistui.
2. Miellahtut geat háliidit áššiid váldojuvvot ovdan miellahttočoahkkimis, galget diedihit dan stivrii.

§ 39 Searvvi stivra

Searvvi stivrras galget leat unnimusat golbma miellahtu ja unnimusat okta sadjásašmiellahttu.

1. Jus válljejuvvo oahppojođiheaddji, galgá son leat miellahttu stivrras.
2. Stivrras lea mearridanváldi go unnimusat bealli miellahtuin leat sajis. Go leat ovttá mađe jienat mearrida jođiheaddji duppaljietna.

§ 40 Searvvi heaittiheapmi

1. Fylkkasearvvi ii sáhte heaittihit almmá lihttostivrra dohkkeheami haga.
2. Jus fylkkasearvi heaittihuvvo mannet alo buot oamastusat (aktivat) fylkalihtu kássii.

Klubbaid mearrádusat

§ 41 Klubba ásaheapmi

Bargosajiin main leat moanat miellahtut galgá váldonjuolggadussan ásahtit klubba. Doppe gos ii leat praktihkalaččat vejolaš ásahtit klubba, ferte šiehtadit SR:a miellahtuid gaskkas gii galgá ovddastit SR:a bargosajis.

§ 42 Doaimmat

1. Klubba galgá bargat daid njuolggadusaid mielde mat leat Skuvllaid riikkalihttu ja Norgga riikkaorganisašuvnna (Landsorganisasjonen i Norge) njuolggadusain ja prográmmain.
2. Klubba galgá ángiruššat organiseret buot bálkávuostáiváldiid mat gullet klubba organisašuvdnasuorgái.
3. Klubba galgá áimmahuššat miellahtuid ja lihttu beroštumiid bargosajis daid stivrejeaddji lávdegottiid ja digaštalli orgánaid ektui doaimmaovttastusas.
4. Klubba galgá álggahit oahpahusa ja skuvlema miellahtuide searvvi/fylkkasearvi várás.
5. Klubbas galgá leat ovddasvástádus juohkit dieđuid miellahtuide, ja báikkálaš barggus dábuhit miellahtuid.
6. Klubba galgá doaimmahit eará bargguid maid searvi/fylkkasearvi dahje lihttu addá.

§ 43 Ekonomiija

Klubba oažžu ekonomalaš juolludeami lihtus/fylkkastivrras masa lea čadnojuvvon ohcamuša ja mearrádusa olis.

§ 44 Jahkečoahkkinn

Berre doallat dábálaš jahkečoahkkima ovdal njukčamánu nohká. Galgá gohččut jahkečoahkkima unnimusat vahku ovdal oktan evttohuuvon gaskaboddosaš áššelisttuin. Miellahtuin lea riekti bidjat ovdan evttohusaid jahkečoahkkimii. Evttohusat jahkečoahkkimii fertejit boahtán klubbastivrii maŋemusat golbma beavvi ovdal jahkečoahkkima. Jahkečoahkkimis galgá doallat válgga ja gieđahallat jahkedieđáhusa, rehketdoalu, ja boahtán evttohusaid. Galgá sáddet dieđu válgga birra servviide, fylkkaservviide, ja bargoaddái maŋemusat gávccii beavvi maŋgil.

§ 45 Eahpedábálaš riikkačoahkkinn

1. Galgá gohččut eahpedábálaš riikkačoahkkimii go stivra dahje unnimusat 1/4 oassi miellahtuin

- gáibidit dan. Lihttostivra sáhtta maiddá gáibidit ahte gohččojuvvo eahpedábalaš riikkačoahkkimii.
2. Eahpedábalaš riikkačoahkkinn sáhtta dušše gieđahallat daid áššiid mat leat leamaš sivvan gohččumii. Dakkár jahkečoahkkimii sáhtta gohččut guokte beaivvi ovdal.

§ 46 Miellahttočoahkkinn

1. Miellahttočoahkkima galgá doallat nu dávjá go stivra mearrida, dattetge unnimusat oktii juohke kvartálas. Stivra mearrida áššelisttu ja dan galgá almmuhit ovdagihtii.
2. Miellahtut geat háliidit áššiid váldojuvvot ovdan miellahttočoahkkimis, galget dieđihit dan stivrii.

§ 47 Klubbastivra

1. Klubbas galgá leat stivra.
2. Stivrras lea mearridanváldi go unnimusat bealli stivralahtuin leat sajis. Go leat ovttá mađe jienat lea jodiheaddjis duppaljietna.

§ 48 Heaittiheapmi

1. Klubba heaittihuvvo go ii leat šat miellahttovuođu. Maŋemus jodiheaddji sádde dieđu searvá/fylkkasearvá. Dakkár dáhpáhusas boahtá § 41 fápmui.
2. Jus klubba heaittihuvvo, mannet álo klubbaid oamastusat (aktiva) searvvi kássii, vejolaččat fylkkasearvvi kássii.

4. Kap.

Fágabláđdi, lávdegoddi ja ruovttusiiddut

§ 49 Fágabláđdi ja ruovttusiiddut

1. Lihttu galgá almmuhit fágabláđi "I skolen" (Skuvllas), ja dasa lassinn doaimmahit ruovttusiidduid ja leat aktiivvalaš sosiála mediain. Dat galget leat lihttu orgánat olggos guvlui ja miellahtut ja earát galget beassat geahčadit lihttu doaimma.
2. Fágabláđdi ja ruovttusiiddut galget ovdastit lihttu oainnuid ja buoremus lánkáid speadjalastit oahpahaspolitihkalaš digaštallama.
3. Lihttostivra vállje vásttolaš redaktevrra, dahje lihttu sáhtta oastit bálvalusa eará fágabláđiin.
4. Vásttolaš redaktevra galgá čuovvut dábalaš preassaehtalaš prinsihpaid ja lágaid.

§ 50 Šiehtadallánlávdegoddi

Lihttostivra doaibma lihttu šiehtadallánlávdegoddin.

§ 51 Organisašuvdnalávdegoddi

1. Organisašuvdnalávdegoddi lea lihttostivrra ráđdeaddi orgána organisašuvdnaáššiin.
2. Lávdegottis lea ovddasvástáduš divodit lihttu mearrádusaid ovdal riikkačoahkkima ja buktá mearrádusevttohusaid riikastivrii.
3. Lávdegoddi galgá leat lihttostivrra/riikkastivrra ráđdeaddi orgána njuolggadusaid dulkomis.
4. Lávdegottis galget leat vihtta miellahttu geain lea vásáhus lihttu organisašuvdnabarggus, daid searvvis okta lihttu hálddahas gii lea lávdegotti jodiheaddji. Jus okta miellahttu luohpá áigodagas, de galgá lávdegotti dievasmahttit riikkastivra mearrádusa mielde.
5. Lihttočáli galgá doaibmat lávdegotti fásta čállin ja sus lea hupman- ja evttohanriekti.
6. Lávdegotti doaimma galgá ruhtadit rámma vuodul mii mearriduvvo lihttu bušeahtas juohke jagi.

§ 52 Oahppopolitihkalaš lávdegoddi

1. Oahppopolitihkalaš lávdegoddi lea lihttostivrra ráđdeaddi orgána oahppopolitihkalaš gažaldagain, ja lávdegottis lea ovddasvástáduš ráhkanit oahppopolitihkalaš prinsihpalaš- ja doaibmaprogramma divvuma ovdal riikkačoahkkima ja buktá mearrádusevttohusa riikastivrii.
2. Lávdegotti miellahtut galget ovdastit lihttu čoahkkimiin ja konferánsain gos digaštallet oahppopolitihkalaš gažaldagaid.
3. Lávdegoddi galgá ráhkadit mearrádusevttohusaid ja cealkámušaid oahppopolitihkalaš gažaldagaid birra, earret eará go lihttu hálddahas gohčču.
4. Lávdegoddi galgá lánčit digaštallama organisašuvdnalađđasiin ođđa/čielggakehtes oahppopolitihkalaš gažaldagaid birra.
5. Lávdegottis galget leat vihtta miellahttu, sin gaskkas okta hálddahas gii lea lávdegotti jodiheaddji.

Jus oktage miellahttu luohpá, de galgá lávdegotti dievasmahttit riikkastivrra mearrádusa mielde.

6. Lihttočállin galgá doaibmat lávdegotti fásta čállin ja sus lea hupman- ja evttohanriekti.
7. Lávdegotti doaimma galgá ruhtadit rámma vuodul mii mearriduvvo lihtu bušeahntas juohke jagi.

§ 53 Penšuvdnalávdegoddit

1. Penšuvdnalávdegoddi lea lihtu ráđđeaddi orgána buot gažaldagain mat gusket penšuvdnii.
2. Lávdegotti bargosuorgi lea:
 - Viežžat dieđuid miellahtuin, Stuorradigge- ja ráđđehusdokumeanttain, almmolaš penšuvdnakássas dahje sullasaš ortnegiin, ja eará gálduin mat leat deatalaččat.
 - Bargat dieđuiguin ja ovddidit áššiid SR:a stivrrjeaddji orgánaide.
3. Lávdegotti goziha ahte miellahtuide addojuvvojit dieđut I Skolen (Skuvllas), reivve, prentehusain, sosiála mediaid ja konferánssaid bokte.

5. Kap.

Njuolggadusat

A - Doarjja organisašuvdnadoaimmaide

1. Fylkasearvvit, klubbat ja lávdegottit sáhttet lihtus ohcat ruhtadoarjaga earenoamáš organisašuvdnadoaimmaide.
2. Ohcamušas galgá leat nu dárkilis bušeahnta go vejolaš ja čilgehus doaimma ulbmilis.
3. Ohcamušas galget leat dárkilis dieđut ohcciid ekonomalaš dili birra.
4. Lihttu sáhtta juolludit doarjaga:
 - a) doaibmagoluide mat gehččojuvvojit dárbbaslažžan doalahit organiserejuvvon doaimma organisašuvdnalađđasis mas lea heajos ekonomiiija, dahje eará sivaidd geažil dárbbas ekonomalaš doarjaga doaibmasis.
 - b) Čoahkkingoluide organisašuvdnalađđasiin main earenoamáš dilálašvuodaid geažil ii leat ekonomalaš vuodđu lágideit njuolggadusain mearriduvvon ovddastusgoddečoahkkimiid - vejolaččat eará čoahkkimiid mat adnojuvvojit dárbbaslažžan organiserejuvvon doibmii.
 - c) Álggahankapitalii ođđa servviide mat ášahuvvojit.
 - d) Eará báikkálaš organisašuvnnaš ulbmiliidda
 - Gihppagat organisašuvdnalađđasiid diehtujuohkin- ja čuvgehusdoaimmaid oktavuodas.
 - Golut earenoamáš diehtujuohkin-, agitašuvdna- dahje miellahttodábuhandoaimmain.
 - Báiká- ja mátkkoštangoluide oanehis agitašuvdnadoaimmain.
 - Doarjja almmuhit báikkálaš diehtobládi.
 - e) Báikkálaš, regionála dahje guovddáš kurssaide, konferánssaide ja čoahkkimiidda mat gusket fágasearváid dahje oahppopolitihkkii.
 - f) Earenoamáš guovddáš doaimmaide oahpahit, dieđuid juohkit ja oččodit miellahtuid.
5. Lihtostivrras galgá leat jahkebeallásaš bearráigeahčču dakkár doaimmain.
6. Riikkastivra sáhtta rievdadit daid njuolggadusaid.

B - Dárkkistanlávdegotti bargu

1. Dárkkistanlávdegoddi galgá dárkkistit daid orgánaidd beavdegirjiid mat geatnegahttet lihtu sihkkarastit ahte mearrádusat mat dahkkojuvvojit čuvvot njuolggadusaid ja fápmudusaid. Lávdegoddi galgá earenoamážit deattuhit ekonomalaš beali lihtu doaimmas.
2. Dárkkistanlávdegottis lea ovddasvástádus bearráigeahččat ahte doaibmaplánat ja bušeahnta čuoovvuvvojit.
3. Dárkkistanlávdegoddi sáhtta álo áiggis gáibidit beassat geahččat lihtu dokumeanttaid ja čáluslonohallama, ja gáibidit ahte luohttámušolbmot ja bargit addet daid dieđuid mat lávdegoddi oaiivvilda dárbbaslažžan doaimmahit iežas doaimma.
4. Ekonomalaš suorggis lea lunddolaš ahte lávdegoddi ovttasbargá LO revisuvdnakantuvrra revisoriin geas lea lihttu ovddasvástádussuorgin. Ovttas revisoriin galgá biddjojuvvot plána ekonomalaš disposišuvnnaid dárkkisteapmái ja registreremii. Barggut maidda dárkkistanlávdegoddi buktá oaviliiddis, sáhttet leat lihtu árvvuid, juolludemiid ja stuorát oastimiid hálddašeapmi.
5. Dárkkistanlávdegottis ja revisuvnnaš lea iešheanalaš ovddasvástádus goappáge suorggis. Dat suorggit leat geavtalaččat veahá siskálaga, nu ahte lea lunddolaš ovttasbargat lihtu revisuvnnaš,

muhto dat ii rievdat iešheanalaš ovddasvástádusa mii goappásge lea goabbatge suorggis.

6. Dárkkistanlávdegoddi galgá diehtit revišuvnna bargguid birra ja bearráigeahččat ahte revišuvdna doaibma nugo lea jurddašuvvon njuolggadusain ja šiehtadusain.
7. Dárkkistanlávdegoddi ja revišuvdna galgaba ovttasbargat vai oktasaš resurssat geavahuvvojit beaktilis lágj mielde.
8. Lávdegotti čoahkkimiid beavdegirjjiis galgá leat bajilgovva maid lea gieđahallan ja dárkkistan, ja makkár konklusuvnnat lávdegottis leat leamaš. Beavdegirji ii berre bienalaččat čielget lávdegotti bargo- ja dárkkistanvugiid. Beavdegirji manná lihttostivrii.
9. Dan čoahkkimii mii gieđahallá jahkedieđáhusa ja rehketdoalu addá lávdegoddi dieđu barggus birra ja makkár konklusuvnnat lávdegottis leat iežas ovddasvástádussuorggis. Lea lunddolaš jus lávdegoddi dieđáhusastis deattuha surggiid maid revisor ii gieđahala dieđáhusastis.
10. Dárkkistanlávdegoddi mearrida ieš goas ja movt bargá daid mearrádusaid vuodul maid riikkačoahkkin lea dahkan. Ii oktage eará orgána dahje olmmoš sáhte geatnegahttit lávdegoddái gáržžidemiid.
11. Lávdegottis lea stuorra ovddasvástádus ahte ii láhttemiin dahje dadjamiin ii vuoduheamit sivahala ovttage. Dassáži go lávdegottis lea doarvái materiála addit sihkkaris konklusuvnnaid, berrejit čállosat orgánaide ja olbmuid leat jearri hámis. Lávdegoddi berre fuolahit, nu guhkás go lea vejolaš, ahte leat čálalaš duodaštusat nannet konklusuvnnaidis. Dakkár gáibádusat várrogasvuhtii eai galgga eastadit ahte lávdegoddi ieš ángirit iskat áššiid ja diliid, smávva várohusa vuodul dahje oassin virolaš dárkkistemiin.
12. Lihttu riikkačoahkkimii addá dárkkistanlávdegoddi ieš sierra dieđáhusa riikkačoahkkináigodaga birra, daid seamma eavttuid mielde go ahkásaš dieđáhusa.
13. Riikkastivra sáhtá, jus lávdegotti doaibma buvttiha stuorra ekonomalaš čuozašusaid, bidjat dihto ekonomalaš rámmaid doibmii.